

A budapesti Angol Tanszék indulásai

FRANK TIBOR

professzor emeritus, az MTA rendes tagja

Nyomárkay István barátunk és kollégánk emlékét egy, az övével rokon tanszék rövid történetével őrizzük.

Abstract: A tribute to our friend and colleague, the late Professor István Nyomárkay, an expert in Croatian linguistics, this is an overview of the beginnings of the Budapest University Department of English and especially its three first professors, Arthur J. Patterson, Arthur B. Yolland and Miklós Szenczi. These professors left a strong British impact on the department and introduced British studies, and particularly English literature, as a serious and increasingly internationally recognized field of study in Budapest.

Keywords: Budapest University, Department of English, Arthur J. Patterson, Arthur B. Yolland, Miklós Szenczi

Az első magyarországi egyetemi Angol Tanszék a budapesti Tudományegyetemen jött létre.¹ Ez volt az Egyetem fejlesztésének fénykora, Trefort Ágoston (1872–1888 között vallás- és közoktatásügyi miniszter) sok tekintetben bölcs, messze tekintő tudomány- és oktatáspolitikájának jóvoltából. Trefort Ágoston 16 éven át állt a kultusztárca élén, sógora volt báró Eötvös Józsefnek, nagybátyja báró Eötvös Lorándnak. Miniszteri működését egy sor nagyszerű reform, alapítási és építkezési szenvedély és a legkiválóbb professzorok meghívása tette emlékezetessé. Többek között ő hozta létre a Múzeum körüli egyetemi campust.

Arthur B. Patterson

Trefort Ágoston állás pályázat kiírása révén hívta meg Arthur J. Pattersont (1835–1899) is a budapesti Tudományegyetemre, hogy 1886-ban vele alapítsa meg Angol Nyelv és Irodalom Tanszékét. Patterson kiváló filológus volt, Magyarországhoz és a magyar politikához, a magyar irodalomhoz, a magyar kultúrához több évtizedes, bensőséges kapcsolat fűzte.² Már 1869-ben kiadta

¹ Ez az írás első, teljesebb változatában Három professzor: Az angol szak kezdetei Budapesten címen, *Az angol tudománya: 125 éves az egyetemi angol szak* (Frank Tibor és Károly Krisztina, szerk.) című angol-amerikai intézeti kötetünkben jelent meg (Budapest: ELTE Eötvös Kiadó, 2013), 13–42. Egy részét kibővítve közöltem az itt következő emlékkönyvben: *Eszmék, forradalmak, háborúk. Vadász Sándor 80 éves* (Budapest: ELTE, 2010), 141–153.

² Tibor Frank: *The British Image of Hungary 1865/1870* (Budapest: L. Eötvös University, 1976), 144–145; G. F. Cushing: Arthur Patterson, *Hungarian Studies in English* 18 (1985), 5-21; Tibor

legjelentősebb munkáját, a két kötetes *The Magyars: Their Country and Institutions* című társadalmi-politikai tablót, amelyet Vámbéry Ármin a legjobb, Magyarországról írott könyvnek nevezett. George Cushing londoni magyar irodalmár professzor vélekedése szerint Patterson könyve éppen azért kiváló, mert „megragadja a kiegyezés-kori Magyarország atmoszféráját az ipari és kereskedelmi expanzió előestéjén, amikor a vasutak gyorsan terjeszkedni kezdtek”.³ Hozzátehetjük: az 1869-es könyv megvilágosító kommentár volt az 1867-es kiegyezéshez és azonnali következményeihez. Patterson – mint korábban már írtam – hídvérő volt a viktoriánus Nagy-Britannia és a dualista Magyarország között.⁴ Patterson mindeközben nem volt kritikátlan a magyarokkal szemben, akik szerinte mindig „hátrafelé néznek, és a történelmet olvassák. ... Olyan sok magyart látok, megannyi jó hazafit, akik hátranéznek és befelé, ahelyett, hogy előre tekintenének és kifelé.”⁵

A *The Magyars* megszerezte Pattersonnak a Kisfaludy Társaság (1869) és a Magyar Tudományos Akadémia (1873) külső tagságát.⁶ A *Transactions of the Philological Society* 1882–4-es számjának hasábján, Londonban, alapos áttekintést adott a magyar filológia helyzetéről Londonban, a *Transactions of the Philological Society* hasábjain.⁷ A magyarbarát brit filológus jogos várokozásokkal nézhetett egy magyarországi egyetemi állás elébe. Egy nagyszerű magyar témájú könyv és számos magyar vonatkozású cikk szerzője, Jókai Mór (*Az új földesúr*, 1868) és Gyulai Pál (*Egy régi udvarház utolsó gazdája*, 1871) elismert műfordítója, a magyar irodalom szorgos angliai kritikusa jól ismert volt a magyar vezető körökben. (A Jókai-regény holland, svéd és dán kiadása is Patterson angol fordítása alapján készült.)

Trefort miniszter 1884-ben kezdett a professzúra megszervezéséhez, és az álláshirdetésre hét pályázat futott be. Nem lehetett nehéz az országosan ismert és elismert Arthur J. Pattersont (vagy ahogyan Magyarországon később nevezték: Patterson Arthurt) a hét jelentkező közül kiválasztani. Pattersonnak a magyar törvények értelmében (1879: XVIII és 1883: XXX) fel kellett vennie a

Frank: *Picturing Austria-Hungary: The British Perception of the Habsburg Monarchy 1865-1870* (New York: Columbia University Press, 2005), 109–119, 364–371.

³ George F. Cushing: Arthur Patterson, *Hungarian Studies in English* 18 (1985), 19. Idézi: Frank Tibor: Három professzor, i. m. 20.

⁴ Frank Tibor: Három professzor, i. m. 20.

⁵ A. J. Patterson – id. Révész Imréhez (1826-1881) 1869. október 11. Tiszántúli Református Egyházkerület Levéltára, Debrecen, l. 25. a. 4. Idézi: Frank Tibor: Három professzor, i. m. 21–22.; vö. Frank Tibor: Arthur J. Patterson és a *The Magyars*. In: *Eszmék, forradalmak, háborúk. Vadász Sándor 80 éves* (Budapest: ELTE, 2010), 145.

⁶ Fekete Gézánné, szerk.: *A Magyar Tudományos Akadémia tagjai 1825-1973* (Budapest: A Magyar Tudományos Akadémia Könyvtára, 1975), 374.

⁷ London: Trübner & Co., 1885, 539–543.

magyar állampolgárságot. Nagy családja volt Magyarországon: halálakor özvegye és öt leánya gyászolta.⁸ 1886-tól 13 éven át, egészen 1899-ben bekövetkezett haláláig tanított a budapesti Tudományegyetemen. Nemcsak megalapította az Angol Tanszékét: akkoriban ő maga volt a Tanszék, s ez a hagyomány egészen a II. világháborúig folytatódott.

Arthur B. Yolland

A Patterson halálával megürült budapesti Angol Tanszékre – ma már nehezen érthető módon – közel egy évtizedbe került megtalálni az alkalmasnak tűnő utódot. Az új professzor, Arthur B. Yolland (1874–1956), aki Pattersonhoz hasonlóan ugyancsak Cambridge-ben végzett, s ott BA diplomát szerzett, a hagyomány szerint futballcsapatának edzőjeként került Magyarországra, 1896-ban. Ennek a későbbi egyetemi professzornak sportvezetőként, edzőként, bíróként, sportszakíróként és játékosként nagyon sajátos módon, mondhatjuk rendhagyóan indult magyarországi pályája.⁹

Yolland kedvenc sporttevékenysége a XIX. század végére, a XX. század elejére jellemző sportágak közül a golf, a futball, a tenisz, az atlétika, az evezés és a krikett világában mozgott. Sportolt, oktatott a BEAC, a BTC, a MAC, az Öreg Gárda egyesületeiben. Yolland minden poszton otthonos volt, elsősorban csatárként. A magyar labdarúgás egyik alapítója, terjesztője és játékegyetemesítője volt. Teniszedzőként a Magyar Athlétikai Clubban (MAC) szerepelt, játékosként a férfi egyesben nyert országos bajnokságot 1899-ben és 1890-ben. Több éven át párosban is országos bajnokságot nyert.

1897-ben, az első magyar „football-match”-et követően futótűzként terjedni kezdett a labdarúgás. A Ferenc József Nevelőintézetben¹⁰ Arthur B. Yolland, a BEAC tornaszakosztály elnökének vezetésével gyakorolták a fiatalok a futballt. Yollandot a Magyar Labdarúgó Szövetség 1902-ben terjesztette fel nemzetközi játékegyetemesítőnek.

Ez a Budapesten immár jól ismert, brit sportember hamarosan bölcsészszakmai munkába is fogott. 1896-tól a Ferenc József Nevelőintézetben tanított angolul, majd 1901-től a Kereskedelmi Akadémián, végül az Egyetem üresen álló angol katedráján lett nyelvi lektor. Fő műve a még egyetemi lektorként készített és sok kiadást megért *Magyar és angol szótár* volt, amelyet a Franklin-Társulat adott ki, először 1908-ban, majd 1921-ben, 1924-ben és végül 1938-ban. A

⁸ Patterson Arthur gyászjelentése, 1899.

<https://dspace.oszk.hu/handle/20.500.12346/465103#> OSzK – Pannon Digitális Egyesített Archívum. Köszönöm Deák Nóra vezető könyvtárosunknak ezt az adatot.

⁹ Yolland sporttevékenységéről ld. http://hu.wikipedia.org/wiki/Yolland_Arthur

¹⁰ http://hu.metapedia.org/wiki/Ferenc_Jozsef_Nevelointezet Letöltve 2017. május 29.

„Yolland-szótár,” amely a „Bizonfy-szótár” [1878, 1886]¹¹ után, az „Országhszótár” [1948, 1953, 1955] megjelenéséig Magyarország lényegében egyedül használatos angol-szótára volt, valószínűleg nagy szerepet játszott szerzője tudományos reputációjának felértékelésében. Nem lehet véletlen, hogy Yollandot éppen a szótár megjelenésének évében nevezték ki nyilvános rendkívüli tanárrá Budapesten. 1914-ben lett egyetemi nyilvános rendes tanár és egészen 1945-ig övé maradt a budapesti Angol Tanszék.

Yolland órái idővel, a 20-as és a 30-as években társasági esemény számba mentek az Egyetemen: a budapesti felsőközéposztály – főként – lányai döntően inkább beszélgettek, mint tudománnyal foglalkoztak itt. Míg Pattersonnak 1890-ben csak 20 hallgatója volt, Yolland előadásainak hallgatósága 1935-ben már 150 körül mozgott.¹² De erős pedagógiai kisugárzása volt, s kiválóan megtanult magyarul is, ami többek között a dékáni tisztségre is alkalmassá tette, 1925-26-ban, a Bölcsészettudományi Karon.

A náci-ellenes Yolland pályájának általam nemrégiben publikált mozzanata az a kísérlete, hogy 1943-ban (69 évesen) elhagyja az országot és a *Carnegie Endowment for International Peace* segítségével az Egyesült Államokba utazzon (meneküljön?).¹³ Fia, Edgar H. Yolland 1942. szeptember 30-án, majd 1943. május 12-én kelt, a Carnegie Endowmenthez intézett isztambuli levelei ismételtelen rávilágítottak apja nehezedő magyarországi helyzetére. Az ifjú Yolland leveleiben tanítási lehetőséget kért apja számára Amerikában. A Carnegie Endowment a kérést elutasította, a menekülő és már korábban befogadott európai tanárok nagy számára való hivatkozással. Az alapítvány arra is utalt, hogy időközben különböző háborús okoknál fogva erősen csökkent az amerikai diáklétszám. Arthur B. Yolland az Egyesült Államokban angol nyelvű irodalmakkal, illetve az európai problémákkal foglalkozott volna előadásain, ám az utazás nem vált valóra.¹⁴

A végül itthon maradt Arthur B. Yolland 70. születésnapjára, 1944-ben (!) kiadott budapesti emlékkönyvben az utána következő anglista generáció kiváló neveivel találkozunk: Országh László, Kéry László, Fest Sándor, Berg Pál, Maller

¹¹ Tibor Frank: Ferenc Bizonfy and the first Hungarian-English dictionary. In: Réka Benczes and Szilvia Csábi (eds): *The Metaphors of Sixty: Papers Presented on the Occasion of the 60th Birthday of Zoltán Kövecses* (Budapest: Department of American Studies, School of English and American Studies, Eötvös Loránd University, 2006), 106–115.

¹² Sarbu Aladár: Angol nyelv és irodalom: az anglistika magyarországi történetéből. Előadás az Egyetem alapításának 375. évfordulóján, Budapest, 2010, 7.

¹³ Frank Tibor: Három professzor, i. m. 31.

¹⁴ Yolland papers, Carnegie Endowment for International Peace, Rare Book and Manuscript Library, Butler Library, New York, NY.

Sándor, Gál István, Halász Gábor, Kónya Sándor is írtak a kötetbe.¹⁵ Yollandnak tehát komoly és értékes tanítványi, szakmai köre volt, és kisugárzása túlélte a II. világháborút. Gróf Teleki Géza vallás- és közoktatásügyi miniszter 1945. augusztus 31-én még (újra) kinevezte egyetemi tanárrá. De a következő évben, Szenczi Miklós meghívásakor (hivatalosan 1947. január 1-ével)¹⁶ nyugállományba vonult és 1956-ig nyugalmazott professzorként élt Budapesten.¹⁷

Szenczi Miklós

A Yollandot közvetlenül követő professzor, Szenczi (eredetileg Schmidt) Miklós (1904–1977) a budapesti Tudományegyetemen, 1923-ban kezdte tanulmányait, Arthur B. Yolland professzori korszakában. 1925-ben gróf Klebelsberg Kuno által alapított ösztöndíjjal a skóciai Aberdeenben folytatta felkészülését, és 1928-ban szerezte meg magisteri fokozatát, angolból és ógörög nyelvből, kitüntetéssel. Aberdeeni angol irodalom professzorának, A. A. Jacknek a véleménye szerint „Schmidt úr munkája megállta az összehasonlítást a verseny legjobbjaival.”¹⁸ Jack professzor Szenczit másutt „rendkívüli kapacitásként” írta le.¹⁹ Az aberdeeni egyetem értékelése szerint „Schmidt úr magyar kutató és író, aki ebben az országban (Nagy-Britanniában) is alkalmas az egyetemi munkára, de meg kell mondanom, hogy a hazájában kiemelkedő pályafutás elé tekinthet. Szellemének ereje, amelyet vizsgálja tanúsított, valóban egészen különleges.” (The powers of mind to which his Examination bore witness are indeed very unusual.)²⁰ Jack professzor e diploma értékű okmányra azt is rávezette, hogy amikor Schmidt (Szenczi) Miklós „Shakespeare nyelvéről írt részletes tanulmányt, második lett az egész osztályban, míg a Shakespeare-ről és az Erzsébet-kori irodalomról írt általános dolgozatának minősége nekem a legjobb beküldött dolgozatnak tűnt.”²¹

Hazatérte után középiskolai tanár lett és az Eötvös Collegiumban is tanított. Közben megjelentette magiszteri disszertációját, 1932-ben, *Webster tragikus művészete* címen mint a kir. magy. Pázmány Péter Tudományegyetem Angol

¹⁵ *Yolland Emlékkönyv*, Angol Filológiai Tanulmányok V-VI, Budapest, 1944.

¹⁶ Kocztur Gizella: Angol nyelv és irodalom. In: Sinkovics István (főszerk.): *Az Eötvös Loránd Tudományegyetem története 1945-1970* (Budapest: ELTE, 1970), 486.

¹⁷ Minisztertanácsi jegyzőkönyvek napirendi jegyzékei, 1944. december 23.–1947. május 31. Budapest, Magyar Országos Levéltár, 2003. 1945. augusztus 31. 48/7.

¹⁸ A. A. Jack, Professor of English Literature, University of Aberdeen, 1928. július 20. A szerző tulajdonában.

¹⁹ A. A. Jack, Professor of English Literature, University of Aberdeen, 1926. június 30. A szerző tulajdonában.

²⁰ A. A. Jack, Professor of English Literature, University of Aberdeen, 1928. július 20. A szerző tulajdonában.

²¹ Uo.

Philológiai Intézetének kiadványai című sorozat IX. kötetét. Irodalmár munkája mellett írta meg *Tanuljunk könnyen gyorsan angolul!* című könyvét, amely 1937-től kezdve vagy 15 kiadást (1937–2002) ért meg, a német Ernst Häckel módszerével írott, generációk számára népszerű angol nyelvkönyve.

1935-ben magyarosította német eredetű családnévét, egy angol nekrológírója szerint „hazafias megfontolásokból”.²²

Szenczi Mikós 1937-től Londonba került, ahol megszervezte és megindította a magyar nyelv- és irodalomoktatást a Londoni Egyetem *School of Slavonic and East European Studies* elnevezésű intézetében, és a magyar tanulmányoknak egy évtizeden át londoni gazdája maradt. Számos, jobbára méltatlanul elfeledett, bár kiváló tanulmányt, cikket írt Magyarországról, a magyar történelemről és kultúráról, angol lapoknak, így a tekintélyes *The Slavonic and East European Review*-nak, amelyet londoni intézete adott ki. Már 1937-ben itt jelent meg „East and West in Hungarian Literature” c. cikke²³ majd 1939-ben a másik, „Great Britain and the War of Hungarian Independence”²⁴ címmel s kintléte alatt utolsóként, 1946-ban, Robert A. Hall, Jr. magyar nyelvtanáról írott elismerő kritikája.²⁵ Bátran nyúlt tehát irodalmi, történeti és nyelvészeti témákhoz is, amelyekben minden esetben otthonosan mozgott.

1946-ban hazahívták: megpályázta egyetemünk angol nyelv és irodalom professzúráját és 1947-től egyetemi nyilvános rendes tanára lett az akkori Pázmány Péter Tudományegyetem Angol Nyelv és Irodalom Tanszékének – mint hamarosan kiderült, mindössze alig három esztendőre. Budapesti meghívásához angliai ajánlóleveleket kért és kapott. Henderson professzor jó benyomásokkal emlékezett vissza Szenczi Miklós „Magyarországról szóló kis könyvére, amelyben Ön meggyőződéssel és érvekkel védte meg a hazáját olyan időkben, amikor Magyarország a fasiszták által okozott világméretű küzdelem áldozata volt.”²⁶ William John Rose, a University of London *School of Slavonic and East European Studies* intézetének igazgatója is azt hangsúlyozta, hogy Szenczi Miklós hazájának méltó képviselője volt, távol maradt a politikai vitáktól és valóban tudományos attitűdöt mutatott fel az egyetemi tanulmányokkal kapcsolatos minden ügyben.”²⁷

Ezt a szelíd és dolgos tudóst 1949-ban, szégyenletes módon, politikai vádaskodások közepette eltávolították az Egyetemről, ahová csak 1957-ben

²² R. S. W.: *Obituary*. Kézirat, [1977]. A szerző tulajdonában.

²³ *The Slavonic and East European Review* (SEER) 16(46), 141-154.

²⁴ SEER 17(51), 561.

²⁵ SEER 25(64), 297.

²⁶ Henderson professzor – N. J. Szenczi, 1946. július 12. A szerző tulajdonában.

²⁷ William John Rose a budapesti Egyetem Rektorának, London, 1946. június 27. A szerző tulajdonában.

kerülhetett vissza. Helyét a Debrecenben frissen habilitált Lutter Tibor, az Eötvös Collegium igazgatója, majd felszámolója vette át.²⁸ Lutter tanszéke egészen kevés hallgatóval, méltatlanul rossz körülmények között működött.²⁹ Szenczinek nehéz, állástalan éveiben Angliában szerzett orosz nyelvtudása volt a segítségére: fordításokból tartotta fent magát és feleségét. Amikor a forradalom után, 1957-ben visszahelyezték katedrájára s egyszersmind a tanszék élére, népszerű tanárnak és rendkívül produktív kutatónak bizonyult. Emellett néhány kiváló, új tanárt is odavett a tanszékre, többek között Péter Ágnes, Ruttkay Kálmánt, Sarbu Aladárt. Tanszékvezetői időszakában a tanszék megkezdte nemzetközi kapcsolatainak sokoldalú újjáépítését. 1967-ben azonban – immár végleg – felmentették a tanszékvezetés feladatköre alól, 1973-ben vonult nyugdíjba, közben azonban az MTA Irodalomtudományi Intézetében folytatta komparatív irodalomtörténeti kutatásait, egészen haláláig.³⁰

Szenci professzor sokoldalú anglista volt, akinek szakirodalmi munkássága 1957-es rehabilitálása után felívelt. Elsősorban Shakespeare érdekelte, de kiadta magyarul Shakespeare kortársainak húsz drámáját is, három kötetben (*Angol reneszánsz drámák*, I-III, Budapest: Európa Könyvkiadó, 1961). Foglalkozott Miltonnal és az angol romantikus költők költészetelméleti értékelésével. Megírta az első, magyar szerzőktől származó, angol irodalomtörténet felét (700 oldalból 355 oldalt, nyolc fejezetből négyet), bevezetést adva az angol középkor, a reneszánsz, a korai Stuartok, a polgárháború és a restauráció élvezetes irodalomtörténetébe (*Az angol irodalom története*, Budapest: Gondolat, 1972). Nagyszerű műfordító volt, máig az ő fordításában él könyvben, színpadon, a TV képernyőjén és a filmvásznon egyaránt Jane Austen *Pride and Prejudice* című regénye, a kongeniális *Büszkeség és balítélet* címen, magyarul.

Utolsó könyvét, tanulmányainak szép gyűjteményét már nem tudta sajtó alá rendezni, ezt a munkát tanítványa, Géher István végezte el, és Sötér István írt hozzá bevezetést (Szenci Miklós: *Tanulmányok*, Budapest: Akadémiai Kiadó, 1989). Egy sor más, korábban már publikált tanulmányával együtt itt jelent meg Coleridge irodalomesztétikájáról szóló, monográfia értékű és terjedelmű tanulmánya is, második kiadásban. Sötér professzor, főnöke az akadémiai intézetben, ihletett és találó szavakat talált e nagy, bár sokszor mellőzött tudós méltatására. „Szenci Miklós tudósi működésében emelkedett nemzetközi

²⁸ Lutter habilitációjáról ld. Abádi Nagy Zoltán: Ország László debreceni egyetemi működése. In: Vadon Lehel (szerk.): *Ország László emlékkönyv* (Eger: EKF Líceum Kiadó, 2007), 291–362, Lutterről 303-304. Lutter titkos megfigyeléséről ld. Pál Zoltán: Lutter Tibor államvédelmi megfigyelése, *Betekintő*, 2010/3, http://www.betekinto.hu/2010_3_pal. Letöltve 2017. május 8.

²⁹ Kocztur Gizella: i. m. 487–488.

³⁰ Kocztur Gizella: i. m. 490. <http://mek.oszk.hu/00300/00355/html/ABC14240/14837.htm> -- Letöltve 2017. május 7.

szintre a magyarországi anglisztika. Ő emelte ki ezt a tudományágat bizonyos provinciális kezdetlegességéből, az ő működése által vált a magyar anglisztika egy nemzetközi stúdium partnerévé. Kutatásai, írásai többé nem egy félreeső terület hozzászólásai az anglisztika legfontosabb kérdéseire, hanem önálló vélemények, melyek az egész nemzetközi tudományágat gazdagíthatják. Működését éppen ezért jobban megbecsülték Oxfordban és az amerikai egyetemeken, illetve Moszkvában és Leningrádban, mint, sajnos Budapesten. Szerény és visszahúzó természetű lévén, mindezt sosem vetette mások szemére. Még így is iskolát tudott alapítani, mely ugyan nem zászlóként lobogtatja a nevét, de sok mindent neki köszönhet.”³¹

Tanítványa, Sarbu Aladár (maga is az angol irodalom professzora) ugyan-
ebben a szellemben búcsúztatta mesterét: „Mint tanár, anglisták nemze-
dékeinek nevelője, tanítványainak munkásságában él tovább. A mi feladatunk
[...], hogy emberségét is követendő példának állítsuk.”³²

Szenci Miklós egy magánlevelében maga is ugyancsak ebben a szellemben
emlékezett oktatómunkájára, amikor szeretett tanítványairól írt büszkén:
„Számomra a legnagyobb öröm, hogy akadt néhány tehetséges és kedves
tanítványom.”³³ Emelkedés és süllyedés váltakozott pályáján, siker és kudarc,
eredmény és mellőzés. 1977. július 11-én halt meg Budapesten.

Ennek a kiváló tudósak és tanárok révén az Angol Tanszék közel évszáz-
ados hagyományt folytatott, felépítve lényegileg a magyarországi tudományos
anglisztikát. 1886-tól 1967-ig tartott a három első professzor által fémjelzett
hőskor, amelyben felnőtt és nagykorú lett egy korábban teljességgel hiányzó
stúdium.

Felhasznált irodalom

Levéltári források

Minisztertanácsi jegyzőkönyvek napirendi jegyzékei, 1944. december 23.–1947. május
31. Budapest: Magyar Országos Levéltár, 2003. 1945. augusztus 31. 48/7.

Patterson Arthur gyászjelentése, 1899.

<https://dspace.oszk.hu/handle/20.500.12346/465103#> OSzK – Pannon Digitális
Egyesített Archívum.

id. Révész Imre iratai, Tiszántúli Református Egyházkerület Levéltára, Debrecen.

Szenci Miklós iratai. A szerző tulajdonában.

³¹ Sótér István: Szenci Miklós. In: Szenci Miklós: *Tanulmányok*. Budapest. Akadémiai Kiadó. 1989.
7.

³² Sarbu Aladár: Szenci Miklós 1904-1977. *Egyetemi Lapok*, 1977. szeptember 19.

³³ Szenci Miklós – Frank Tibor, 1974. február 23. A szerző tulajdonában.

Yolland papers. Carnegie Endowment for International Peace, Rare Book and Manuscript Library, Butler Library, New York, N.Y.

Szakirodalom

- Abádi, N. Z. 2007. Országgh László debreceni egyetemi működése. In: Vadon, L. (ed.): *Országgh László emlékkönyv*. Eger. EKF Líceum Kiadó. 291–362.
- Cushing, G. F. 1985. Arthur Patterson. *Hungarian Studies in English*. 18. 5–21.
- Fekete, G. (ed.) 1975. *A Magyar Tudományos Akadémia tagjai 1825–1973*. Budapest. A Magyar Tudományos Akadémia Könyvtára.
- Fest, S., Országgh, L., Szentkirályi, J., (eds.) 1944. *Yolland Emlékkönyv*. Angol Filológiai Tanulmányok V–VI. Budapest. A budapesti és a debreceni Tudományegyetem Angol Intézeteinek kiadványai.
- Frank, T. 2005. *Picturing Austria-Hungary: The British Perception of the Habsburg Monarchy 1865-1870*. New York. Columbia University Press.
- Frank, T. 2006.: Ferenc Bizonfy and the first Hungarian-English dictionary. In: Benczes, R. and Csábi, Sz. (eds.): *The Metaphors of Sixty: Papers Presented on the Occasion of the 60th Birthday of Zoltán Kövecses*. Budapest. Eötvös Loránd University, Department of American Studies, School of English and American Studies. 106–115.
- Frank, T. 2010. Arthur J. Patterson és a The Magyars. In: *Eszmék, forradalmak, háborúk. Vadász Sándor 80 éves*. Budapest. ELTE. 141–153.
- Frank, T. 2013. Három professzor. Az angol szak kezdetei Budapesten. In: Frank, T. és Károly, K. (eds.). *Az angol tudománya. 125 éves az egyetemi angol szak (1886–2011)*. Budapest. ELTE Eötvös Kiadó. 13–42.
- Kocztur, G. 1970. Angol nyelv és irodalom. In: Sinkovics, I. (ed.): *Az Eötvös Loránd Tudományegyetem története 1945–1970*. Budapest. ELTE. 483–490.
- Patterson, A. J. 1869. *The Magyars. Their Country and Institutions*. 2 vols. London. Smith, Elder and Co.
- Pál, Z. 2010. Lutter Tibor államvédelmi megfigyelése. *Betekintő*, 2010/3, http://www.betekinto.hu/2010_3_pal. Letöltve 2021. április 8.
- Sarbu, A. 2010. Angol nyelv és irodalom: az anglistika magyarországi történetéből. Előadás az Egyetem alapításának 375. évfordulóján. Budapest. ELTE.
- Sőtér, I. 1989. Szenczi Miklós. In: Szenczi Miklós: *Tanulmányok*. S. a. r. Géher István. Budapest. Akadémiai Kiadó. 7–12.